



## Vragen, zorgen en opluchting over afschaffing van procuraat

De afschaffing van het procuraat gaat gepaard met veel vraagtekens. We gingen op reportage en noteerden de zorgen van de procureur, de verademing van de deurwaarder, het meedenken van de rolrechter en het antwoord van de Raad voor de rechtspraak.

Michel Knapen, journalist

‘Dit zou mogelijk gaan verdwijnen.’ Met een weids gebaar toont Ton Verhoeven de procuraatsafdeling van Van Leeuwen Van der Eerden. In verschillende kasten hangen tegen de tweeduizend mappen, alle lopende procuraatszaken van het Bossche advocatenkantoor. De dagelijkse postzak vol met alle denkbare brieven en processtukken, afkomstig van advocaten van andere arrondissementen, deurwaarders en gerechten wordt met grote voortvarendheid door de procuratenafdeling van Verhoeven afgewerkt. De spoedeisende zaken zijn om tien uur ’s ochtends al behandeld. Opdat rechtbank en hof, slechts enkele tientallen meters van het kantoor verwijderd, tijdig de juiste stukken krijgen ingediend die voldoen aan alle vereiste formaliteiten. Maar daaraan komt waarschijnlijk op afzienbare termijn een einde. Het procuraat mag dan wel een ‘goed geoliede machine’ zijn (Verhoeven), de politiek wil er vanaf. Cliënten begrijpen niets van de extra kosten die daarmee

gemoeid zijn, zegt Verhoeven. Dus ligt het in de bedoeling dat het procuraat op 1 juli 2006, 168 jaar na de oprichting, ten grave wordt gedragen.

Wat betekent dat voor rolrechters, griffiers, advocaten en deurwaarders? Niet iedereen is bereid over het onderwerp te praten. De voorzitter van de afdeling rol van de rechtbank ’s-Hertogenbosch, Callemeijn, vindt het ‘nog te vroeg’ om hierover iets te zeggen. Ook De Brauw Blackstone Westbroek wil niet ingaan op deze discussie, laat zegsman Bert van Drie weten. Hetzelfde bij NautaDutilh. Eén opmerking dan, zegt woordvoerder Albertine Lefebvre. ‘We denken dat de soep niet zo heet wordt gegeten als deze wordt opgediend. Kijk naar kantonzaken: in veel gevallen worden partijen daar nog steeds vertegenwoordigd door een rolgemachtigde.’

*‘Advocaten, deurwaarders, juridisch adviseurs en juristen van rechtsbijstandverzekeraars kunnen zeer goed hun boontjes doppen en hoeven daarbij niet door procureurs voor de voeten te worden gelopen.’*

### FILTER

Bij Van Leeuwen Van der Eerden (twintig advocaten) laten ze daarentegen desgevraagd zien wat het afschaffen van het procuraat betekent. Niet alleen zal de procuraatsafdeling (vier fte) in de huidige vorm verdwijnen, ook zullen rechtbanken en hoven in de toekomst processtukken ontvangen die niet altijd voldoen aan alle vereisten, verwacht advocaat Pim Kolkert. ‘Ook krijgen de griffies per post zo veel dozen met ongesorteerde stukken aangereikt, dat ze het minder goed kunnen verwerken. Een tsunami aan papier. Dat krijg je als het procuraat, dat nu nog als een filter functioneert, wegvalt.’ Precies om die reden zat de Raad voor de rechtspraak niet te wachten op de afschaffing van het procuraat, zegt Dick van Dijk, lid van de Raad. ‘Procureurs en rolwaarnemers nemen veel ordenend werk uit handen van de griffie. Maar we hebben te maken met de politieke realiteit’. Dat is ook het uitgangspunt van de Utrechtse rolrechter Petra de Wolf. ‘Het procuraat loopt goed en heeft zich bewezen. Na al die jaren is iedereen goed op elkaar ingespeeld. Het heeft gezorgd voor een betere effectiviteit en efficiency van de procesorde. Maar een verandering hoeft nog geen verslechtering te betekenen.’

### LEEMLAAG

Nu zijn er ook betrokkenen die niet kunnen wachten op de afschaffing van het procuraat. Zo vindt gerechtsdeurwaarder Jeroen Nijen-

huis het procureaat een ‘overleefd fenomeen dat geen inhoudelijke betekenis meer heeft en meestal enkel geld kost aan de rechtzoekende’. Hij spreekt van een ‘leemlaag die enkel geld kost’. Hij geeft een voorbeeld. ‘Als ik een cliënt wil bijstaan in een kortgedingprocedure waar een procureur bijna nooit iets van snapt, ben ik een smak geld kwijt, enkel om de procureur een pleitnota te laten voorlezen die ik heb geschreven. In één geval kostte me dat € 2.500. Toegevoegde waarde van de procureur: nul.’

Het systeem van het verplichte procureaat vindt hij ronduit krom. ‘Wil ik persoonlijk bij de Raad van State procederen over een kwestie die de staat miljarden zou kunnen kosten, dan kan dat zonder enig beletsel. De tijd is rijp dat de Kamer – net als in kantonzaken – het gerecht zelf laat beslissen over personen die niet worden toegelaten. Advocaten, deurwaarders, juridisch adviseurs en juristen van rechtsbijstandverzekeraars kunnen over het algemeen zeer goed hun boontjes doppen en hoeven daarbij niet door procureurs voor de voeten te worden gelopen.’

Ook met de ‘deskundigheid’ van procureurs valt het volgens hem wel mee. ‘In de praktijk blijkt dat zij voldoende fouten maken, zodat duidelijk is dat het geen garantie is voor kwaliteit. Het is te gek voor woorden dat bij een beslagprocedure de gemiddelde procureur bij de deurwaarder om advies komt vragen of hij het stuk goed heeft opgesteld, terwijl de deurwaarder het niet zelf bij een rechter mag indienen.’

#### TARIEF

Het procureaat mag dan wel verdwijnen, de werkzaamheden zullen blijven. ‘Wie gaat dat doen?’ vraagt advocaat Kolkert zich af. ‘De griffie zal de controlewerkzaamheden moeten overnemen en de stukken gaan terugsturen naar de indiener. Bovendien zal ook de advocaat in het andere arrondissement die de stukken opstelt meer tijd kwijt zijn. Hij zal zelf meer moeten controleren voordat hij de stukken verstuurt. Nu vertrouwt hij nog vaak op de procureur. En zijn tarief is hoger dan dat van de procureur. Gevreesd wordt dat de nota voor de cliënt wel eens hoger zal uitvallen.’

In Den Haag laat Tweede-Kamerlid Aleid Wolfsen (PvdA) een zucht horen. ‘Ik begrijp dat niet. Het werk dat de procureur nu doet is nuttig, maar ook verplicht. Die verplichting moet eruit, dan is er sprake van winst. Vaak zijn procureurshandelingen niet nodig. Daar waar het procureaat toegevoegde waarde heeft, kan het in stand blijven – ook al verandert de naam. De kosten voor de cliënt hoeven helemaal niet hoger uit te vallen. Als een advocaat dat werk overneemt, kan hij dat deel van het werk toch doen tegen het oude procureurstarief?’ Kolkert vraagt zich af of het ministerie zich wel goed realiseert wat de feitelijke werkzaamheden van een procuratenafdeling precies inhouden.

Volgens Van Dijk van de Raad voor de rechtspraak wordt er hard gewerkt aan maatregelen om te voorkomen dat het werk voor de griffies een chaos wordt. ‘Het klopt dat het landelijk rolreglement niet overal hetzelfde wordt toegepast. De Raad wil daarom een overgang naar een schriftelijke en later digitale rol. Dan verdwijnen de verschillen tussen de gerechten, kunnen stukken beter worden aangeleverd en kan er makkelijker worden gecommuniceerd.’ Ook is het van belang dat in de toekomst stukken digitaal worden aangeleverd. De omslag

## Telefoontje

Terwijl ik met Gerrit Engelgeer tussen de middag een vorkje aan het prikken was in een Haags etablissement van zijn keuze – onbeperkt omelet eten voor € 10 – belde onverwacht Robert Moszkowicz.

‘U spreekt met Moszkowicz’, zei hij.

‘Welke Moszkowicz?’ antwoordde ik meteen, want dat maakt nogal verschil, hoewel hun stemmen allemaal op elkaar lijken.

‘Uit Nieuwegein’, klonk het met enige tegenzin, om direct te vervolgen:

‘Ik bel u om er met klem op te wijzen dat ik ernstig bezwaar maak tegen welke toespeling dan ook op mijn persoon, of verwijzing naar aan mij gerelateerde zaken of cliënten in uw stukje in het *Advocatenblad*’.

Hierdoor was ik heel even uit het veld geslagen. Vooral omdat ik nog geen letter op papier had gezet.

‘Maar Robert’, zei ik. ‘Ik moet er nog aan beginnen en het kan over alles en nog wat gaan’.

‘Uw voornemen is mij genoegzaam bekend’, sprak hij afgemeten.

‘Kom, kom’, antwoordde ik. ‘En al zou het zo zijn, dan is dit een vergaande beperking van mijn uitingsvrijheid’.

‘Zie je wel’, zei hij gemelijk. ‘Dat belooft dus weinig goeds. Mijn praktijk en de zaken die ik doe dienen *aux sérieux* genomen te worden. Uw stukjes mogen niet ten koste gaan van mijn vrije praktijkbeoefening.’

‘Die vrijheid heb je altijd wel wat erg letterlijk genomen’, grinnikte ik, om zo met een kwinkslag het ijs te breken. Maar dat lukte niet.

‘Je bent gewaarschuwd’. En toen was de verbinding verbroken.

Toch enigszins beduusd keerde ik terug naar Gerrit die ondertussen zijn derde omelet verorberde. We waren begonnen aan een boeiend gesprek over zijn aartsvijand de Orde en de gevolgen van zijn schorsing. Hij had zijn theorie over rook en vuur ontvouwd.

‘De Orde houdt niet van rook’, was zijn stelling. ‘Bij mij brandt een piepklein vuurtje met een enorme rookontwikkeling. En daar word ik voor gestraft.’

Terwijl door de hele Balie heen vuurtjes branden. Hele kantoren staan zelfs te fakkelen. Zolang er niet te veel rook is, heeft de Orde geen bezwaar. Maar niemand is brandschoon.’

‘De kantonzaken kun je toch gewoon blijven doen’, zei ik. Hij haalde zijn schouders op.

‘Die schorsing doet me niets. Ik dééd al het meeste op naam van mijn medewerkers.’

Toen prikte hij met zijn vinger op mijn borst. ‘Jij doet toch ook wel eens *no cure no pay*?’

‘We zouden het niet over mij hebben’, zei ik.

Ik ging weer zitten.

‘Dat was Robert Moszkowicz’, zei ik.

‘Kijk’, zei Engelgeer, ‘die zou ik nou altijd eerst om een voorschot vragen.’

Ik legde uit waarover hij had gebeld.

‘Je moet een klacht indienen’, zei Gerrit. ‘Nee, niet vanwege dat telefoontje’.

Hij keek even om zich heen en leunde toen naar voren.

‘Die zaak tegen Hirsi Ali heeft hij op basis van *no cure no pay* gedaan’, fluisterde hij.

‘Weet je het zeker?’ vroeg ik. Hij knikte.

‘Ai’, zei ik. ‘Ik weet niet of ik dat wel durf op te schrijven’.



noemt Van Dijk ‘een hele operatie, die nogal wat tijd gaat kosten’.

Rolrechter De Wolf sluit zich daarbij aan. ‘Het is van groot belang dat het landelijk rolreglement bij alle advocaten in het land bekend is en dat het écht uniform wordt toegepast. Bovendien zal voor alle geïnventariseerde knelpunten een adequate oplossing moeten zijn gevonden, voordat afschaffing van het procuraat werkelijk een feit is.’

#### CONTACTEN

Procureur Verhoeven denkt dat er nog meer speelt. ‘Van groot belang zijn de persoonlijke contacten die je als procureur houdt met griffiers van je eigen gerecht en met deurwaarders. Het procuraat is een goed lopende machine omdat deze contacten als smeerolie werken.

*‘Het werk dat de procureur nu doet is nuttig, maar ook verplicht. Die verplichting moet eruit, dan is er sprake van winst.’*

Het gaat niet alleen om de juridische techniek maar ook om menselijke verhoudingen.’ Met name bij spoedeisende klussen, zoals beslagleggingen, zijn deze contacten van groot belang, zegt hij. Eén paar telefoontjes, desnoods op het laatste nippertje, met griffie of deurwaarder, en de zaak loopt weer.

Dat laatste zal in de toekomst een probleem worden, verwacht Kolkert en Verhoeven. Advocaten kunnen dan in het hele land zelf zaken aanbrengen en krijgen te maken met voor hen ‘vreemde’ gerechten. Dan zal blijken hoe belangrijk de persoonlijke contacten van nu zijn, zeggen ze. ‘Een advocaat die bij de griffie niet bekend is, krijgt dan wellicht minder snel iets gedaan.’

Dat alleen de plaatselijke procureur als enige in staat is de lokale gebruiken en wensen adequaat in te vullen, noemt gerechtsdeurwaarder Nijenhuis ‘achterhaald’. ‘Het is een koud kunstje bijzonderheden over zittingen, het indienen van stukken en andere onderwerpen op het internet te plaatsen. Iedere juridische beroepsbeoefenaar is dan in staat op eenvoudige wijze vast te stellen wat de plaatselijke gebruiken zijn en welke zittingen er uitvallen. Al enige jaren zenden veel gerechtsdeurwaarders een dagvaardingsexploot na betekening retour aan de opdrachtgever die de zaak dan zelf aanbrengt bij het gerecht. De praktijk heeft zich hier snel en zonder problemen op ingesteld. De verdwenen tussenlaag wordt veelal als verademing ervaren.’

#### GRIFFIERECHTEN

Afschaffen van het procuraat zou volgens de Bosschenaren alleen mogelijk zijn onder ‘strikte voorwaarden’ en pas na een ‘ruime aanlooptijd’. Kolkert: ‘Neem het opstellen van een centraal advocatenregister. Als een advocaat uit Leeuwarden een collega in Roermond inhuint om daar bepaalde proceshandelingen in zijn naam te verrichten, moet je wel zeker weten dat deze niet net is geschorst of van het tableau is geschrapt. Dat register moet toegankelijk en actueel zijn. Ook zijn er nog problemen met de digitale handtekening en de griffierechten.’ Vooral dat laatste vereist nog veel politieke aandacht. ‘We moeten inderdaad nog een praktische oplossing zoeken voor de griffierechten’, erkent Kamerlid Wolfsen.

Pim Kolkert ziet dat ook: ‘Wie controleert – na afschaffing van het procuraat – de rekeningen van het gerecht, wie stuurt welke rekening aan wie, wie incasseert, wie houdt toezicht? Nu int de rechtbank of hof het bedrag bij de “eigen” procureur maar in de toekomst moet dat gebeuren bij een advocaat in een andere stad. Het hoogste griffierecht bij het hof bedraagt ruim 5.700 euro zodat ook het belang van de gerechten groot is. Op welk moment dient het griffierecht te zijn betaald? En als de advocaat

niet of niet op tijd betaalt, wordt de zaak dan niet in behandeling genomen? En hoe te handelen als het om spoedzaken gaat die niet op contante betaling van het griffierecht kan wachten?’ Volgens Kolkert is dit alles een ‘grote zorg bij de gerechten’. ‘Daarom willen sommigen bij de gerechten het systeem liever houden zoals het is. Zo niet, dan zal de griffie extra mensen en dus geld nodig hebben.’ Dat laatste gaat Kamerlid Wolfsen net iets te snel. ‘Of rechtbanken extra mensen nodig hebben, wéten we gewoonweg nog niet. Daarom moeten we dat goed blijven volgen.’

Ook aan het probleem van de griffierechten wordt gewerkt, zegt Dick van Dijk van de Raad voor de rechtspraak. ‘Een gerecht kan natuurlijk niet met alle 3500 advocatenkantoren een rekening-courant onderhouden. Digitale bet-

*‘Het procuraat is een goed lopende machine omdat de persoonlijke contacten met griffiers van je eigen gerecht en met deurwaarders als smeerolie werken.’*

alings van griffierechten behoren dan tot de mogelijkheden, dus een soort doorlopende machtiging. Daarmee geven advocaten digitaal toestemming om een bepaald bedrag van de rekening af te schrijven.’

Of het uiteindelijk leidt tot een totale afschaffing van het procuraat? Rolrechter De Wolf (Utrecht) moet het nog zien. ‘Laten we nu, zowel de advocatuur als wij, eens eerst inventariseren waar de knelpunten liggen en dan komen met oplossingsrichtingen. De advocatuur reageert nu voordat dit is gebeurd. Afschaffen zou wellicht ook kunnen leiden tot een andere manier van werken die tot ieders tevredenheid is.’